

ПЕРАРВАНЫ «ПАЛЁТ», АБО УРОК ДЛЯ ЛІХАЧА

Хутар, дзе жыве цётка Марфа, прытуліўся да дубоў-веліканаў, дубоў-волатаў. Пра іх у свой час хадзілі легенды. А зараз і расказваць няма каму: на хутары з чатырох не-маленькіх сем'яў засталася толькі цётка — адна-адзінюткая. Была і ў яе магчымасць перабрацца ў суседнюю вёску — не захацела. У горад да дзяцей таксама. Ды яно і зразумела: свая хатка як родная матка. Тут прайшлі найлепшыя гады, тут пагадаваліся дзеці, тут, побач з хутарам, могілкі, дзе пахаваны «ўсе свае» — дзяды, бацькі, яе муж. Для сябе яна таксама ўжо месцейка нагледзела, але ж туды не спяшаецца, ва ўсякім разе — пакуль. Сама пыніць няхітрую гаспадарку, сама раз на тыдні ходзіць у краму.

Вось і ў той дзень па сваёй ледзь прыкметнай сцезачцы, з кіёчкам ды торбай цераз плячо (так лягчэй данесці пакупкі) яна выправілася ў дарогу. Тры кіламетры не такі ўжо і шлях, але ж ёсць адна перашкода. Вёска, у якой знаходзіцца крама, — па другі бок шашы. А на ёй... «І куды яны так спяшаюцца? І чаму гэтак носяцца? — гледзячы на машыны, пыталася жанчына. — Дарогу не перайсці».

І сапраўды, яна падоўгу часам стаяла на ўзбочыне, у непагадзь паспявала змерзнуць, чакаючы моманту, каб без рызыкі для жыцця «сігануць» на той бок.

...Гэтым разам ёй, здаецца, пашчасціла: па дарозе хіба зрэдку праязджалі машыны. «Значыць, хутчэй дабяруся да крамы, — падумала Марфа, — хутчэй вярнуся дамоў». Ёй і праўда трэ было спяшацца: пазнавата выйшла, а зімовы дзень, ён як дзюбка ў вераб'я — кароткі.

І тым не менш бабуля, як заўсёды, кінула позірк у адзін бок, у другі і толькі потым ступіла на шашу, нават зрабіла па ёй некалькі крокаў, як раптам...

З-за паварту, нібы чорт з табакеркі, выскачыла машына і з шалёнай хуткасцю «паляцела» на яе, на Марфу. «Няўжо канец?... — падумала тая. — А як жа Тузік? На ланцугу... Згаладае, бядак».

Шкадуючы, яна слупам стаяла на месцы. А вось машына наадварот — ад рэзкага тармажэння закруцілася па шашы, а потым з разгону ўляцела ў дрэва.

— Мяне, дзякуй богу, пранесла, — перахрысцілася Марфа.

«Пранесла» — яна ўбачыла — і здаравеннага дзецюка, які лёгка выкуліўся з разбітай машыны. Праўда, з мацюкамі... Але ж слухаць іх ці нешта адказваць Марфа не збіралася. Яна пашыбавала сабе да крамы. Адно хіба прыгаворвала, што носяцца тут усялякія. Моду ўзялі — на машынах лётаць. І так, што нармальнаму чалавеку дарогу не перайсці.

Карацей, той дзень для бабулі скончыўся добра. Чаго нельга сказаць пра другога фігуранта гэтай гісторыі, але ж ён, як выглядае, сам вінаваты?

Галіна Нічпаровіч, в. Магільна, Уздзенскі раён.

ПОМСТА ІНСПЕКТАРА

...«Пятачкі» — сляды куніцы прывялі мяне да маладой сасны. Задраў галаву, паглядзеў, хацеў было кінуць палкай, але перадумаў, бо ўспомніў, што аднойчы ўжо так рабіў. І нічога добрага з гэтага не выйшла.

У глухім кутку Палесся, дзе некалі я працаваў дырэктарам васьмігодкі, аўтобусы і машыны з'яўляліся рэдка. Таму, калі раніцой панядзелка ў школе з'явіўся інспектар райана, я моцна здзівіўся: «Адкуль?»

А ён між тым ужо рабіў сваю справу: пабываў на ўроку фізікі ў сёмым класе, пазнаёміўся з работай майстэрні, агледзеў школьны двор.

Новы драўляны будынак, вакол якога было шмат дрэўцаў і кустоў, спартыўная пляцоўка, малады садок пакінулі, відаць, добрае ўражанне... Мы нават разам паабедалі, а пасля гэтага Максім Міхайлавіч угаварыў мяне схадзіць у лес: ён быў побач — падступаў аж да самай вёскі.

Там ледзь не хорам папіскавалі сініцы, шчыра працаваў дзяцел і... Што гэта: з сасны на суседнюю бярозу хацела пераскочыць куніца, але не разлічыла і, прамахнуўшыся, упала на зямлю. Максім Міхайлавіч кінуўся да звярка, я — за ім: апырэдзіў інспектара, ніцма ўпаў... на снег, бо куніца шмыгнула на бярозу. Інспектар страсянуў яе — жывёлінка ўпала, але зноў жа ўмомант ускочыла на дрэва.

— Давайце саб'ём, — прапанаваў Максім Міхайлавіч і тут жа «ўзброіўся» палкай. Я — таксама.

Шпурлялі іх па чарзе, але ўсё без толку, бо куніца сядзела высока. А найгорш было тое, што мой сук, патрапіўшы ў ствол, адскочыў ад яго і паляцеў уніз... «Асцярожна!» — крыкнуў я Максіму Міхайлавічу, але спазніўся: сук ударыў інспектара па галаве, той пахіснуўся і... як падкошаны, рухнуў на зямлю!

Падбегчы на дапамогу я, можна сказаць, не паспеў, бо падняўся ён хутка. Але ж я ўсё роўна не ведаў, што мне рабіць.

— Пайшлі, — загадаў інспектар, павярнуўшы назад у вёску. Час ад часу ён здымаў шапку і на сваёй лысаватай галаве мацаў чырвоны гуз.

— Вы начальства заўжды так прымаеце? — спытаў у мяне на развітанне, хоць папярэдне збіраўся начаваць, каб наведаць школы паблізу.

— Не, гэта выпадкова, — ледзь не бажыўся я. — Калі ласка, прабачце!

Марна прасіў: Максім Міхайлавіч ні разу больш не наведаўся ў нашу школу, пры сустрэчы ў райана вітаўся суха, на нарадах ніколі не хваліў (хоць і было за што), а вось крытычных заўваг выказваў процьму.

А ўсяму віною хто — простая куніца.

Уладзімір Пугач, м. Навасёлкі, Петрыкаўскі раён.

ХІТРЫ ХОД

...З раніцы па аўторках наш дырэктар праводзіць вытворчыя планёркі. На адной з іх мы неяк абмяркоўвалі работу з кадрамі — і цяпер, і некалі, за так званым савецкім часам. Успомнілі парткамы, прафкамы, камітэты камсамола, нават агульныя сходы. «Пад такім «наглядам», — нехта з маладзейшых прызнаў, — чалавек проста мусіў быць маральна ўстойлівы, можна сказаць, бездакорны».

Але ж такіх, відаць, не існуе? Сведчаннем таму выпадак, пра які раскажаў наш начальнік вытворчасці. Далей — з яго слоў.

Старэйшае пакаленне, мусіць, памятае імя Анжэлы Дэвіс. У Савецкім Саюзе яно грывела з усіх рэпрадуктараў — служыла свайго роду сімвалам барацьбы за мір. Здавалася, што нават у садках тады гучаў

заклік: «Свабоду Анжэле!», а ўжо недзе вышэй дык сам Бог загадаў! Цэлую ідэалогію будавалі на дыскрэдытацыі капіталістычнага Захаду (і Штатаў у прыватнасці)...

Дык вось. На заводзе пачынаецца пасяджэнне парткама. У зале сярод прысутных ні села ні пала (бо не камуніст, не стаханавец...) узрушаны слесар Зуеў. І мала таго, што прыйшоў, ён яшчэ і слова просіць. Цікава ж, што хоча сказаць?

А той — бачна па ўсім — хвалюецца (што «правому» яго зусім не псуе...), але нешта гаворыць пра буржуяў, па віне якіх гаротніца Анжэла знаходзіцца ў турме, пра тое, што з гэтым нельга мірыцца, і што вось ён, слесар Зуеў, згодзен пералічыць у фонд міру палову свайго авансу...

На тым прамоўца скончыў, а прысутныя камуністы, крыху падумаўшы, прыйшлі да высновы, што гэта ініцыятыва (да таго ж знізу) у прынцыпе добрая і што яе мала ўнесці ў пратакол, — трэба далажыць у райкам...

Як вырашылі, так і зрабілі, і слесар Зуеў назаўтра ж адчуў сябе знакамітым. З самага ранку майстар сказаў яму, што робу адзяваць не трэба, бо яго чакаюць у канторы.

Там ён падпісваў нейкія паперы і звароты. Яго нават «сфоткалі».

Пад абед ініцыятар меў размову з маладзенькай журналісткай, якая называла яго не толькі па імені, а яшчэ і па бацьку, распытвала прасям'ю, дзяцінства і зноў жа фатаграфавала...

А ў канцы таго ж дня адбыўся сход, на якім прынялі рэзалюцыю падтрымаць пачын Зуева і пералічыць у фонд міру пэўны працэнт з чарговага заробку. (Падчас галасавання радасці на тварах прысутных ініцыятар не ўбачыў, але і «ўстрымацца» таксама ніхто не адважыўся.)

У выніку прадстаўніку райкама ўручылі рэзалюцыю. Кіраўніцтва было задаволена і нават прадчувала някепскае для сябе развіццё падзей...

Рабочыя пасля сходу разышліся па раздзявальнях. Зуеў, які адзецца ў робу так і не паспеў, адным з першых ірвануў за прахадную. А вось дырэктара спыніла сакратарка: як заўжды, падала яму папку з поштай, з дакументамі на подпіс... Большасць з іх ніякіх пытанняў не выклікала, але ж адзін...

Дырэктар, як уджалены, падхапіўся з крэсла, загадаў сакратарцы тэрмінова склікаць актыў...

Што магло здарыцца? — уголас гадала начальства. — Можа, аварыя дзе? Можа, няшчасны выпадак?

— Няшчасных, дзякуй богу, няма, але і шчаслівых, на жаль, таксама, — супакоіў усіх дырэктар. І моўчкі разгарнуў пісьмо з градскога аддзела ўнутраных спраў, у якім паведамлялася, што пазаўчора вечарам у інтэрнаце швейнай фабрыкі ў стане моцнага алкагольнага ап'янення быў затрыманы рабочы іх прадпрыемства Зуеў...

— Той самы?! — не паверылі прысутныя.

— Той самы, — сказаў дырэктар. — Барацьбіт... За правы амерыканскіх неграў.

— Вось табе і пачын, — уздыхнуў парторг...

— Трэба прымаць меры, — падхапіў прафорг. — Але як?

Думалі доўга. У выніку аддалі належае хітрасці слесара і прапанавалі ў міліцыю даслаць якую-небудзь адпіску, а ў фонд міру залічыць не толькі палову авансу Зуева, але і квартальную прэмію.

Больш сурова караць «вынаходніка» не выпадала, бо для гэтага, па-першае, прыйшлося б вынесці з хаты смецце, а, па-другое, — як-ніяк «зорка»...

На што «яна», відаць, і разлічвала.

Іван Гаральчук,

г. Мінск.

Рубрыку вядзе Валянціна ДОЎНАР.

Неасабісты суб'ектыў

У ПОШУКАХ НЯСТРАЧАНАГА

Пра неіснуючую нявесту, няверную жонку і пра тых, каго не бачым

МОЙ аўторак на гэтым тыдні зрабілі найўныя палешукі. Не хачу пакрыўдзіць астатніх жыхароў Палесся, яны хутчэй кемлівыя і хітрыя ў добрым сэнсе, але ж два выпадкі з гэтымі — ну проста песня. Кожны раз, прачытаўшы падобныя навіны, дзівішся: як такое можа быць? Але тут сумненняў няма ніякіх, бо крыніцы інфармацыі самыя што ні ёсць сур'ёзныя: у першым выпадку Следчы камітэт, у другім — Камітэт судовых экспертыз. Зрэшты, аб усім па парадку.

Жыў сабе ў Столінскім раёне стараваты ўжо халасцяк — узрост блізіўся да сарака. Ці думаў ён жаніцца — гісторыя замоўчвае, а вось кватаранта ўзяць, напэўна, хацеў. Інакш навошта яму было званіць па аб'яве, якую нібыта дала дзяўчына, што шукала кватэру для арэнды. Трубку зняла «маці» патэнцыйнай арандатаркі, і тут пачалася сапраўдная «Санта Барбара». Бо, кажучы сухой мовай следчага пратакола, «падчас рэгулярных тэлефонных размоў 47-гадовая жанчына пераканала мужчыну, што яе дачка хоча ўзяць з ім шлюб». «Дачкі», як вы разумееце, не было ўвогуле, але спрытная махлярка вадзіла дзецюка за нос тры гады. Пры гэтым выцыганіла ў яго за гэты час — набярыцца пабоольш паветра — больш за чатыры тысячы рублёў і без малаго дваццаць дзевяць тысяч долараў! Прычым зрабіла гэта віртуозна, скарыстаўшыся жаданнем халасцяка ажаніцца што б там ні было і менавіта з яе «дачкой». А паколькі прад'явіць «дачку» ніякіх магчымасцяў не было з прычыны яе элементарнай адсутнасці, махлярка выдумляла розныя прычыны. Спачатку «нявесце» патрэбна была аперацыя на сэрцы, наступная рэабілітацыя і адпаведныя сродкі на гэта (акія расчулены «жаніх» тут жа выдаваў). А калі «хворая» паправілася і суджаны захацеў яе хоць бы ўбачыць, будучая «цешча» яму напляла, што гэтага ніяк нельга, бо бачыцца да вяселля ім настойліва не раіць... экстрасэнс.

Пэўна, махлярка сама валодае нейкімі звышздольнасцямі пераканання, інакш як растлумачыць, што на падобную ахінею мужчына вёўся тры гады і спраўна плаціў. Прычым пацярпелы яўна не дурань — у дурня такія вялікія сумы ў свабодным доступе наўрад ці знойдуцца.

ДРУГАЯ справа — з Драгічына, таксама пра «развод» на грошы. Тут, праўда, больш праймае, але не менш цікава. Мужчына развёўся са сваёй палавінай больш за дзесяць гадоў назад і спраўна плаціў аліменты на іхніх траіх дзяцей. А некалькі месяцаў таму перастаў: засумняваўся, што дзеці ягоныя (думаю, тут не абышлося без якой «добразычлівай» сяброўкі ці суседкі). Былая жонка, перастаўшы атрымліваць грошы, звярнулася з заявай у міліцыю. Але аліментшчык не спалохаўся і заявіў: плаціць больш не буду, дзеці — не мае. Давялося прыцягнуць да справы генетычную экспертызу.

І што вы думаеце: дзеці сапраўды аказаліся не яго — усе трое! Мала таго, што на галаве ад рагоў жывога месца няма, — а колькі грошай за дзесяць гадоў аддаў чужым дзецям і нявернай жанчыне. Наўрад ці хто яму тыя грошы верне: сужэнцкая нявернасць і яе наступствы ў нашым заканадаўстве як выпадак махлярства не разглядаецца...

НІЯКІМ чынам не апраўдваю фігурантак гэтых спраў, але і тым, хто збіраецца сказаць: «Усе бабы — сцервы!», спяшацца з высновамі таксама не раю. Задам чыста жаночае, напэўна, пытанне: а куды глядзелі, і чым, выбачайце, думалі самі пацярпелыя? Калі ў другім выпадку яшчэ можна западозрыць усепаглынальнае каханне, якое на нейкі час засланіла мужыку вочы, то «завочнае сватанне» ў наш час увогуле павінна выглядаць як сцэна з тэатра абсурду. Зрэшты, падобных пастановак хапае: паглядзіце, колькі нашых жанчын становяцца ахвярамі шлюбных аферыстаў. І добра, калі за страчаныя грошы няшчасная атрымлівае хоць трохі такой жаданай пшчоты ад альфонса. Але ж нярэдка, як і ў выпадку з неіснуючай нявестай, значныя сумы пасылаюцца на рахунак гэткага ж самага прывіднага жаніха, у якога то праблемы са здароўем, то з выплатай пазыкі, то няма грошай на білет...

ЧАМУ ў пошуках сваёй палавінкі, свайго асабістага шчасця людзі ў наш час становяцца такімі даверлівымі і найўнымі? Даверлівымі і найўнымі на мякы з глупствам і ад гэтага — безабароннымі. Можа, таму, што перасталі заўважаць тых, хто побач, перасталі глядзець адно аднаму ў вочы? Людзі цяпер не знаёмяцца на вуліцах, у грамадскім транспарце, яны адно аднаго проста не заўважаюць, бо ўсе — і маладзейшыя і сталыя — едуць, уткнуўшы нос у смартфон, планшэт, электронную кнігу. Увесь дзень — работа, а ў перапынках — сацыяльныя сеткі, і тых, хто вакол, таксама не заўважаеш (мне нядаўна расказалі пра аднакурснікаў, якія давучыліся на адным патоку чатыры гады, а пазнаёміліся, выпадкова трапіўшы ўлетку на адзін курорт, прычым напачатку нават не зразумелі, што дагэтуль бачыліся амаль кожны дзень). Гэтым пашанцавала — яны дзякуючы выпадку адно аднаго знайшлі і справа ідзе да вяселля. А колькі «палавінак», апынуўшыся зусім блізка, так і не сустрэліся, бо адно аднаго не заўважылі. І колькі з іх пасля, ачмурэўшы ад нуды і адзіноты, кідаюцца ў абдымкі таго, хто іх не варты, хто будзе ім здраджваць і падманваць, ці трапляюць ва ўчэпістыя рукі віртуальных цынчных махляроў, якіх нічога не цікавіць, акрамя нажывы.

СПАДЗІЮСЯ, тыя падманутыя хлопцы ўсё ж знойдуць сваё шчасце. Крыху, канешне, панаракаюць на ўвесь жаночы род, а пасля, дасць бог, і вакол азірнуцца. І ўбачаць нарэшце, колькі побач добрых, прыгожых, сумленных, сапраўдных. Да таго ж у краіне, дзе на дзевяць мужчын ажно дзесяць з паловай жанчын.

Алена ЛЯЎКОВІЧ.

